

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 289/09-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. októbra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť B. A., R., zastúpenej advokátkou JUDr. L. A., K., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 35 ods. 1 a 3 a čl. 36 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj ďalších práv vyplývajúcich zo v sťažnosti uvedených medzinárodných dohovorov a zmlúv rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sžo 203/2008 z 2. apríla 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť B. A. o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. júna 2009 doručená sťažnosť B. A. (ďalej len „sťažovateľka“) podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 35 ods. 1 a 3 a čl. 36 ústavy, ako aj ďalších práv vyplývajúcich zo v sťažnosti uvedených

medzinárodných dohovorov a zmlúv rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 Sžo 203/2008 z 2. apríla 2009.

1. Zo sťažnosti a k nej pripojených písomností vyplýva, že sťažovateľka bola navrhovateľkou v konaní o preskúmanie rozhodnutí Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v R. (č. k. AA/2006/040883-OSÚ z 1. júna 2006 a č. k. AA/2006/085853 zo 16. júna 2006), ktorými bol s ňou skončený štátnozamestnanecký pomer „*podľa ust. § 39 ods. 1 písm. a), § 40 ods. 2 písm. a) a § 126 zákona č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe...*“.

Sťažovateľka podala 21. decembra 2006 Okresnému súdu Rožňava návrh „*na preskúmanie uvedených rozhodnutí podľa 2. hlavy 5. časti OSP*“, ktorý vec 4. januára 2007 postúpil vecne a miestne príslušnému Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“). Krajský súd vyzval 11. marca 2007 sťažovateľku na doplnenie návrhu a tiež na to, aby si zvolila advokáta. Na jej žiadosť jej krajský súd 16. mája 2007 ustanovil advokátku.

2. Sťažovateľka ďalej uviedla: «*Následne JUDr. L. A... ako ustanovená advokátka doplnila žalobu sťažovateľky zo dňa 21. 12. 2006, a to písomným podaním doručeným súdu dňa 12. 07. 2007.*

Krajský súd... rozsudkom zo dňa 26. 06. 2008... žalobu zamietol...

Súd neprihliadal na skutočnosti, na ktoré sťažovateľka poukázala v žalobe zo dňa 21. 12. 2006 tým spôsobom, že uviedla: „Podrobnosti uvádzam vo svojom odvolaní zo dňa 14. 6. 2006“, t. j. v odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu ÚPSV a R o skončení štátnozamestnaneckého pomeru zo dňa 01. 06. 2006. Sťažovateľka teda v návrhu na začatie konania vymedzila dôvody žaloby jednak priamo v návrhu na začatie konania a jednak odkazom na dôvody uvedené vo svojom podaní zo dňa 14. 6. 2006, ktoré bolo súčasťou administratívneho spisu.

Súd sa však zaoberal iba dôvodmi, výslovne uvedenými v žalobe zo dňa 21. 12. 2006 a dôvodmi, uvedenými odkazom na predošlé podanie v administratívnom spise sa nezaoberal.

Súd sa taktiež žiadnym spôsobom nezaoberal dôvodmi žaloby, ktorými ustanovená právna zástupkyňa... a to z dôvodu, že tieto dôvody boli žalobkyňou prostredníctvom jej

právnej zástupkyne uplatnené po zákonom stanovenej dvojmesačnej lehote na podanie žaloby (§ 250b OSP), pričom súd ustanovil žalobkyňu advokátku na zastupovanie v konaní až po dvojmesačnej lehote na podanie žaloby.»

Proti uvedenému rozsudku krajského súdu z 26. júna 2008 podala sťažovateľka odvolanie, „v ktorom namietala už vyššie uvedené skutočnosti, a to, že súd sa nezaoberal všetkými vznesenými námietkami, ale iba tými, ktoré boli výslovne uvedené v žalobe zo dňa 21. 12. 2006...

O odvolaní proti uvedenému rozsudku rozhodol Najvyšší súd... rozsudkom zo dňa 02. 04. 2009... tak, že napádaný rozsudok Krajského súdu... zo dňa 26. 06. 2008... potvrdzuje. Odvolací rozsudok bol sťažovateľke doručený dňa 13. 05. 2009...“.

3. Podľa názoru sťažovateľky porušenie jej práv v konaní pred súdmi vyplýva z toho, že „ani Krajský súd... ani Najvyšší súd... nepriznali sťažovateľke ochranu jej práv, ako aj zo skutočnosti, že Najvyšší súd... sa odmietol zaoberať odvolacími dôvodmi, uvedenými žalobkyňou v návrhu na začatie konania zo dňa 21. 12. 2006 tým spôsobom, že v žalobe poukázala na svoje odvolanie zo dňa 14. 6. 2006 voči Rozhodnutiu žalovaného o skončení štátnozamestnaneckého pomeru č. AA 2006/040883-OSÚ, ktoré už bolo založené v administratívnom spise správneho orgánu.

Súd mal za to, že odvolacie dôvody mala žalobkyňa uviesť výlučne v návrhu na začatie konania pred súdom, a že nemohla v žalobe poukázať na svoje písomné odvolanie zo dňa 14. 6. 2006 voči prvostupňovému rozhodnutiu správneho orgánu, ktoré sa nachádza v administratívnom spise, ktorý bol súdu doložený...

... tento názor Najvyššieho súdu... nie je správny a žalobca môže predmet konania v návrhu na začatie konania vymedziť priamo písomne v žalobe alebo za účelom zamedzeniu duplicitnosti podaní môže žalobca taktiež odkázať na svoje písomné podanie, ktoré je určiteľné a identifikovateľné a je súčasťou administratívneho spisu.

... že súd si vymedzenie predmetu konania žalobcom vysvetlil reštriktívne, pričom súdu nič nebránilo oboznámiť sa s dôvodmi žaloby, aj keď sa obsah tejto písomnosti nachádza v administratívnom spise (spomínané odvolanie žalobkyne zo dňa 14. 6. 2006),

ktorý je súčasťou súdneho spisu, keďže správny orgán doložil súdu pri rozhodovaní o žalobe kópiu celého administratívneho spisu.“

Sťažovateľka tvrdí, že „súd sa však s týmto názorom nestotožnil, čím bol predmet konania súdom vyložený príliš úzko, čo spôsobilo to, že žalobkyni bola súdom odňatá možnosť konať pred súdom, keďže sa konalo iba o časti jej návrhu na začatie konania a časť dôvodov žaloby, ozrejmenej v pripojenom spise správneho orgánu, ostala súdom neprejednaná a súd o nej nerozhodol.

Tiež sa Najvyšší súd... ako aj Krajský súd... odmietli zaoberať Doplnením žaloby, doručeným súdu 12. 7. 2007, ktoré súdu doložila súdom ustanovená advokátka... v lehote 2 mesiacov od svojho ustanovenia, pričom JUDr. A. bola sťažovateľke súdom ustanovená až po uplynutí 2 mesačnej lehoty na podanie žaloby. Odmietnutie Doplnenia žaloby bolo odporcami odôvodnené jednoducho tým, že bolo doložené po lehote, zakotvenej v ust. § 250b ods. 1 OSP.

Máme za to, že ak súd neakceptoval doplnenie žaloby právnu zástupkyňou žalobkyne, porušil právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie a odňal jej možnosť konať pred súdom, keďže pri akceptovaní vyššie uvedeného názoru súdu bola advokátka žalobkyni ustanovená de facto zbytočne.“

5. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že vo veci konajúce všeobecné súdy porušili ňou označené základné práva zaručené ústavou a práva vyplývajúce z ňou uvedených medzinárodných dohovorov a zmlúv. Žiadala zrušiť rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžo 203/2008 z 2. apríla 2009 a vrátiť vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Ďalej žiadala priznať jej finančné zadost'učinenie „vo výške 10.000,- €“ a úhradu trov jej právneho zastúpenia.

6. K sťažnosti bolo pripojené „Plnomocenstvo“ z 9. júna 2009 „... na zastupovanie vo všetkých právnych veciach, na podanie Dovolania proti rozsudku Najvyššieho súdu... zo dňa 02. 04. 2009, sp. zn. 8 Sžo 203/2008, na vykonávanie všetkých úkonov... zastupovanie v konaní pred Ústavným súdom SR...“.

7. O odvolaní sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu z 26. júna 2008 č. k. 6 S 25/2007-62 rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 8 Sžo 203/2008 z 2. apríla 2009, ktorým potvrdil prvostupňový rozsudok. V odôvodnení najvyšší súd okrem iného uviedol:

«Tak ako bolo už vyššie uvedené v konaní podľa druhej hlavy piatej časti žalobca musí byť (až na zákonom stanovené výnimky) zastúpený advokátom (§ 250a O. s. p.). Samotná skutočnosť, že v danej veci na základe žiadosti žalobkyne právny zástupca bol jej ustanovený súdom až po uplynutí lehoty na podanie žaloby (§ 250b ods. 1 O. s. p.) nemôže byť dôvodom, aby mohol súd prihliadnuť k rozšíreniu rozsahu napadnutia správneho rozhodnutia, nakoľko mu v tom bráni ustanovenie § 250h ods. 1 veta druhá O. s. p.

V tejto súvislosti najvyšší súd poznamenáva, že v správnom súdnictve platí koncentračná zásada. Význam správneho vymedzenia žalobných bodov súvisí s dispozičnou zásadou, ktorá platí v správnom súdnictve. Súdny v správnom súdnictve nie sú treťou inštanciou, ktorá by pokračovala v správnom konaní.

Žalobca síce môže meniť rozsah, v akom rozhodnutie správneho orgánu napáda a uvádzať príslušné dôvody (žalobné body), avšak rozširovať ich môže len do konca lehoty stanovenej zákonom pre podanie žaloby, t. j. podľa ustanovenia § 250b ods. 1 O. s. p. – do 2 mesiacov od doručenia rozhodnutia správneho orgánu v poslednom stupni. Zameškanie lehoty nie je možné odpustiť. Preto nie je možné po uplynutí dvojmesačnej lehoty vznášať v priebehu súdneho konania ďalšie výhrady voči správne rozhodnutiu. To znamená, že súd nemôže prihliadať k neskôr uplatneným výhradám. Súdom nemôže prihliadať ani k dôvodom odvolania, ktoré boli uplatnené v správnom konaní.

Vzhľadom na dispozičnú zásadu súd ani nemôže preskúmať zákonnosť žalobcom napadnutého rozhodnutia nad rámec vymedzený žalobcom v žalobe a tak z vlastnej iniciatívy jeho prejav nahradzovať a sám vyhľadávať právne chyby žalobcom napadnutého rozhodnutia.

S poukazom na horeuvedené podľa názoru odvolacieho súdu prvostupňový súd nepochybil, ak sa zaoberal namietanými skutočnosťami uvedenými v podaniach žalobkyne zo dňa 12. 07. 2007 a 27. 05. 2008.

Odvolačný súd nepovažoval za dôvodnú ani námietku žalobkyne, pokiaľ namietala, že krajský súd mal postupovať ohľadne novely Zákona o štátnej službe - zákon

č. 231/2006 Z. z. podľa § 109 ods. 1 písm. b) O. s. p. Rozhodnutie, či súd preruší konanie a podá návrh ústavnému súdu, aby rozhodol o tom, či je všeobecne záväzný právny predpis v rozpore s ústavou, patrí výlučne do pôsobnosti súdu.

Keďže krajský súd v rozsahu dôvodov uvedených v žalobe dospel k záveru, že rozhodnutie a postup žalovaného „v medziach žaloby“ bol v súlade so zákonom, podľa názoru odvolacieho súdu dôvodne podľa § 250j ods. 1 O. s. p. žalobu zamietol.»

8. V rámci prípravy predbežného prerokovania sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľka 11. júna 2009 podala proti odvolaciemu rozsudku najvyššieho súdu z 2. apríla 2009 dovolanie, ktoré bolo 15. júla 2009 postúpené najvyššiemu súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

10. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony

na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

11. Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

12. Podstatou námietok sťažovateľky je právne posúdenie postupu a následného rozhodnutia najvyššieho súdu vrátane posúdenia vo veci konajúcich všeobecných súdov najmä z hľadiska rešpektovania jej práva na súdnu a inú právnu ochranu (napr. na spravodlivé súdne konanie) a z neho vyplývajúce (a na neho nadväzujúce) ďalšie ňou označené práva, v dôsledku porušenia ktorých sa domáhala, ako v konaní pred ústavným súdom, tak aj podaním dovolania najvyššiemu súdu, zrušenia druhostupňového rozhodnutia najvyššieho súdu a ďalšieho konania v jej pracovnoprávnej veci.

13. Ústavný súd už zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej ústavnej sťažnosti je ústavná sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Pritom lehota na podanie takejto sťažnosti bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (porovnaj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Bulena a spol. verzus Česká republika a rozhodnutie uverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Českej republiky vo zv. 29/uznesenie č. 3 a pod.).

14. Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. októbra 2009